

Česká advokátní komora

seminář pro advokátní koncipienty

Obhajoba ve věcech mladistvých

Praha, 17.03.2025

Lektor : JUDr. Tomáš Durdík, Nejvyšší soud

zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže

- lex specialis
- vztah subsidiarity trestního zákoníku a trestního řádu
- norma obsahující hmotněprávní i procesněprávní ustanovení
- **POZOR na významnou novelu ZSM provedenou zákonem č. 165/2024 Sb., s účinností od 01.07.2024** (dopadá zejména na řízení ve věcech dětí mladších patnácti let, tj. řízení ve věcech Rod)
- možnost užití zvláštních ustanovení ZSM o trestním řízení (tzn. ustanovení procesní povahy) jen tehdy, pokud bylo trestní stíhání zahájeno ještě před dovršením 19. roku věku mladistvého **XXX toto pravidlo nedopadá na ustanovení hmotněprávní povahy** (zde je vždy určující věk pachatele v době spáchání činu)
- spáchal-li mladistvý část provinění před a část po dovršení věku 18. let, užití se zvláštní ustanovení ZSM o trestním řízení (tzn. ustanovení procesní povahy) jen tehdy, jestliže TZ stanoví na čin spáchaný po dovršení 18. roku věku trest mírnější (stanoví-li trest stejný nebo přísnější, pak se procesní ustanovení ZSM neužijí)

Vymezení základních pojmů

- mládež
- mladistvá osoba (mladistvý) = *i ten, kdo v době spáchání přečinu dovršil 15. rok věku, ale u něhož není možné bez důvodných pochybností určit, zda v téže době překročil 18. rok věku*
- provinění (popř. zvlášť závažné provinění)
- trestní opatření
- soud pro mládež = příslušnost :
  - A/ k projednání provinění mladistvých
  - B/ k projednání činů jinak trestných spáchaných dětmi mladšími 15. let
- **POZOR na novelu zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, jejíž součástí je i novela TŘ (= zákon č. 319/2024 Sb.)**
- **účinnost od 01.01.2025**
- **zrušení přisedících na úrovni OS (nově vždy rozhoduje jen samosoudce, tedy i v řízení o TČ, jehož horní hranice trestní sazby převyšuje 5 let)**
- **u KS nově koná řízení v I. stupni senát jen v případě zvlášť závažných zločinů (vyjma TČ proti majetku a hospodářských činů = hlavy V. a VI. druhé části TZ) a v případě TČ vraždy novorozeného dítěte matkou (§ 142 TZ) XXX v ostatních případech rozhoduje i na úrovni KS jako soudu I. stupně samosoudce !!!**

Podmínky trestní odpovědnosti

- věk (§ 25 TZ)
- přičetnost (§ 26 TZ)
- rozumová a mravní vyspělost (§ 5 ZSM)

Odchytky v trestním řízení ve věcech mladistvých

- důraz na plnění poučovací povinnosti OČTŘ vůči mladistvému obviněnému přiměřeně jeho věku, duševní vyspělosti a zdravotnímu stavu, a to se zaměřením na probíhající stadium TŘ
- místní příslušnost soudu (*věcná příslušnost zůstává stejná jako u dospělých*)
- konání společného řízení proti mladistvému a dospělému
- postoupení věci
- účast OSPOD
- širší zapojení PMS (*info. o zahájení trestního stíhání, právo účasti u HL a VZ, právo na doručení opisu rozsudku*)
- účast zákonného zástupce/opatrovníka
- nemožnost sjednání dohody o vině a trestu (pouze ve věci mladistvého, který nedovršil 18 let věku – po nabytí zletilosti ano !!!) - § 63 ZSM
- nemožnost vydání trestního příkazu (pouze ve věci mladistvého, který nedovršil 18 let věku – po nabytí zletilosti ano !!!) - § 63 ZSM
- **POZOR na novelu zák. č. 6/2002 Sb., o sudech a soudcích, jejíž součástí je i novela TŘ (= zákon č. 319/2024 Sb.) = účinnost od 01.01.2025**
- **nově možnost vydání TP v řízení o přečinu (dosud jen v řízení o TČ, jehož horní hranice trestní sazby nepřevyšuje 5 let) = jen tehdy, rozhoduje-li ve věci samosoudce**

- omezení možnosti zveřejňování informací o řízení - § 52 a § 53 ZSM
- důraz na ohleduplné a citlivé zacházení
- důraz na pečlivé zjištění osobních, rodinných a sociálních poměrů mladistvého a jeho aktuální životní situace (*zejména OSPOD či PMS – ty mohou zapojit do zjišťování poměrů mladistvého i jeho zákonného zástupce/opatrovníka*) + aktualizace zprávy o osobních, rodinných a sociálních poměrech mladistvého (*v případě změn*)
- možnost pouze výjimečného provedení konfrontace (*vždy až v řízení před soudem*)
- pořízení obrazového a zvukového záznamu o výsledku mladistvého (*je-li to technicky možné*)
- vyšetření duševního stavu mladistvého vždy 2 znalci (*dětský psychiatr a dětský psycholog*)
- neveřejnost hlavního líčení a veřejného zasedání - *přímo ze zákona; možná výjimka na návrh mladistvého (§ 54 a § 64 odst. 3 ZSM) XXX veřejné vyhlášení rozsudku = vždy (§ 64 odst. 1 ZSM)*
- vyloučení možnosti konání hlavního líčení a veřejného zasedání v nepřítomnosti mladistvého obžalovaného za podmínek § 202 TŘ (*HL a VZ lze konat v nepřítomnosti mladistvého jen v rámci řízení proti uprchlému*)

Účast OSPOD v trestním řízení

- ustanovení ZSM o účasti OSPOD se neužijí tehdy, je-li procesní úkon prováděn po dovršení 19. roku věku mladistvého (§ 73 odst. 2 ZSM)
- povinnost OČTŘ informovat OSPOD o zahájení trestního stíhání mladistvého – vždy !!!
- právo účasti u hlavního líčení a veřejného zasedání – nutno předem vyrozumět o termínu konání **XXX** přímá účast OSPOD při jednání není nutná
- OSPOD je zpravidla pověřen OČTŘ zjištěním poměrů mladistvého
- právo činit návrhy a klást vyslychaným osobám otázky
- právo závěrečné řeči (*až po závěrečné řeči mladistvého*)

Účast OSPOD v trestním řízení

- právo na doručení opisu rozsudku
- není-li OSPOD přítomen vyhlášení usnesení, proti němuž je přípustná stížnost nebo usnesení, jímž bylo zastaveno nebo přerušeno trestní stíhání nebo jímž byla věc postoupena, má právo na doručení opisu usnesení
- právo podat řádné opravné prostředky včetně odvolání proti rozsudku - *vždy jen ve prospěch mladistvého; lze i proti jeho vůli; samostatná odvolací lhůta*)
- právo být vyrozuměn o zadržení, zatčení a vzetí do vazby mladistvého

Účast zákonného zástupce nebo opatrovníka v TŘ

- poučovací povinnost OČTŘ vůči zákonnému zástupci/opatrovníkovi (o *právech, která mladistvému v TŘ náleží*)
- právo být ze strany OČTŘ informován o zahájení trestního stíhání mladistvého – vždy (§ 60 ZSM)
- právo mladistvého zastupovat, zejména zvolit mu obhájce, činit za něho návrhy, podávat žádosti a opravné prostředky (*běží společná zákonná lhůta pro podání opravného prostředku*), právo účastnit se úkonů, kterých se může účastnit mladistvý (§ 43 ZSM)
- právo nahlížet do spisů, činit si z nich výpisky a poznámky a na vlastní náklady i jejich kopie (*zavedeno novelou od 18.03.2017*)
- právo klást vyslychaným osobám otázky (*zavedeno novelou od 18.03.2017*)
- práva lze vykonávat i proti vůli mladistvého, avšak pouze v jeho prospěch
- právo být vyrozuměn o zadržení, zatčení a vzetí do vazby mladistvého
- právo účasti u hlavního líčení a veřejného zasedání (*nutno jej předem vyrozumět o termínu konání*) + právo na doručení opisu obžaloby
- možnost zpětvzetí podané stížnosti, odvolání nebo návrhu na obnovu řízení podaných za mladistvého jeho obhájcem, zákonným zástupcem nebo opatrovníkem jen s výslovným souhlasem mladistvého

- **zákonný zástupce** = v případech, kdy obviněný nemá plnou svéprávnost z důvodu nedostatku věku (tj. u osob mladistvých)
- zákonní zástupci = rodiče či osvojitelé
- **opatrovník** = v případech, kdy byla svéprávnost obviněného omezena rozhodnutím soudu (*např. z důvodu duševní poruchy*)
- přednost má ustanovení opatrovníka v opatrovnickém řízení **XXX** v případě nebezpečí z prodlení nebo z důvodu kolize zájmů dříve ustanoveného opatrovníka jej ustanoví (*usnesením, proti kterému lze podat stížnost*) přímo v rámci trestního řízení (pouze pro účely daného TŘ) státní zástupce (*v PŘ*) nebo předseda senátu (*v řízení před soudem*)
- osobu opatrovníka v TŘ navrhuje mladistvý, jinak jde o vhodnou osobu z řad blízkých, zaměstnance OSPODu, jinou osobu mající zkušenosti s výchovou mládeže nebo advokáta (*zavedeno novelou od 01.09.2019*)
- není-li opatrovníkem advokát, je třeba k ustanovení opatrovníkem souhlasu této osoby

Obhájce mladistvého v trestním řízení

- rozšíření důvodů nutné obhajoby (§ 42 odst. 2 ZSM) :
  1. trvá až do dovršení 18. roku věku (popř. do 21. roku věku – jen v bodě ad 3)
  2. jde o samostatný důvod nutné obhajoby
  3. vždy již od okamžiku, kdy mladistvý podává vysvětlení jako podezřelý, či jsou proti němu prováděny (jiným než utajovaným způsobem) jiné úkony podle ZSM nebo podle TŘ, včetně neodkladných na neopakovatelných úkonů (*bez ohledu na právní kvalifikaci provinění*) – tj. již ve fázi prověřování realizované ještě před zahájením trestního stíhání = pouze v tomto případě trvá důvod nutné obhajoby až do dovršení 21. roku věku (*nikoli automaticky, ale jen tehdy, považuje-li to soud a v PŘ státní zástupce za vhodné s přihlédnutím k dosaženému stupni rozumové a mravní vyspělosti mladistvého a k okolnostem případu*) = zavedeno novelou od 01.09.2019
  4. ve vykonávacím řízení vždy, pokud soud rozhoduje ve veřejném zasedání
  5. v řízení o mimořádném opravném prostředku vždy, pokud soud rozhoduje ve veřejném zasedání
  6. u mladistvého, který není plně svéprávný, může obhájce procesní práva vykonávat i proti jeho vůli (*vždy však ve prospěch mladistvého*)

Odchytky u vazby mladistvého

- viz § 46 – 50 ZSM
- pouze ve výjimečných případech
- délka trvání vazby 2 měsíce u provinění a 6 měsíců u zvlášť závažných provinění
- možnost prodloužení vazby až o další 2 měsíce u provinění a až o dalších 6 měsíců u zvlášť závažných provinění, a to jednou v přípravném řízení a jednou v řízení před soudem
- max. délka trvání vazby tak činí 6 měsíců u provinění a 18 měsíců u zvlášť závažných provinění
- **POZOR na rozsudek ESLP ve věci Spišák proti ČR č. 13968/22 ze dne 20.06.2024**

Odchytky u vazby mladistvého

- rozsudek ESLP ve věci Spišák proti ČR č. 13968/22 ze dne 20.06.2024
- povinný přezkum dalšího trvání vazby u mladistvých obviněných stíhaných pro zvlášť závažné provinění každých 6 měsíců XXX u dospělých obviněných pro stejné jednání nejpozději každé 3 měsíce – podle ESLP je tato vnitrostátní úprava v rozporu s čl. 14 ve spojení s čl. 5 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (tj. se zákazem diskriminace mimo jiné z důvodu jiného postavení, tj. i z důvodu věku obviněného)
- rozdílné zacházení mezi mladistvými a dospělými vazebně stíhanými osobami jde podle ESLP proti cíli sledovanému úpravou vazby mladistvých a proti smyslu ZSM, aby bylo s mladistvými zacházeno příznivěji
- zvláštní zranitelnost nezletilých osob podle ESLP vyžaduje zvýšenou ochranu jejich práv - přezkum vazby musí být činěn v krátkých intervalech, za což nesou odpovědnost státní orgány
- to, že § 47 a § 48 ZSM představuje lex specialis, který neumožňuje aplikovat na mladistvé obecná ustanovení TŘ o ponechání obviněné osoby ve vazbě, včetně § 72 odst. 1 TŘ (tj. méně příznivé zacházení s mladistvými než s dospělými obviněnými vazebně stíhanými pro srovnatelnou trestnou činnost ohledně nastavení intervalů automatického pravidelného přezkumu zákonnosti dalšího trvání vazby), vede k méně příznivému zacházení s mladistvými
- rozdílné zacházení s obviněnými osobami na základě jejich věku podle ESLP znamená diskriminační zacházení

Odchytky u vazby mladistvého

- o prodloužení vazby rozhoduje:

A/ v přípravném řízení okresní soud na návrh státního zástupce

B/ v řízení před soudem nadřízený soud toho soudu, který je příslušný věc projednat a který podal návrh na prodloužení vazby (*tj. KS nebo VS*)

- návrh na prodloužení vazby je třeba podat nejpozději do 15 dnů před skončením vazební lhůty (*jinak musí být mladistvý propuštěn na svobodu, a to nejpozději den po uplynutí základní lhůty, na níž bylo trvání vazby omezeno*)
- rozhodování soudu o ponechání mladistvého obviněného ve vazbě podle § 72 odst. 3 TŘ (*tj. do 30 dnů od podání obžaloby*) není rozhodnutím o prodloužení vazby
- o vzetí mladistvého do vazby je třeba vždy vyrozumět (bez zbytečného odkladu) jeho zákonného zástupce, opatrovníka, pěstouna, jinou osobu, jíž je mladistvý svěřen do péče, a zaměstnavatele (*jen pokud s tím mladistvý, jeho zákonný zástupce nebo opatrovník výslovně souhlasí*), středisko PMS, OSPOD, popř. výchovné zařízení

Odchyvky u vazby mladistvého

- vazba v řízení o mimořádném opravném prostředku se posuzuje samostatně, nezávisle na vazbě v původním řízení
- možnost nařízení dohledu při propuštění z vazby (*nejde o náhradu vazby ve smyslu § 49 odst. 1 ZSM ve spojení s § 73 odst. 1 písm. c), odst. 3 TŘ*) – *dohled může trvat až do skončení trestního stíhání; dohled vykonává PMS*
- oddělené umístění mladistvých ve vazební věznici
- náhrada vazby:
  - A/ zárukou (§ 73 odst. 1 písm. a) TŘ)
  - B/ dohledem (§ 73 odst. 1 písm. c) TŘ)
  - C/ slibem obviněného (§ 73 odst. 1 písm. b) TŘ)
  - D/ peněžitou zárukou/kaucí (§ 73a TŘ)
  - E/ **umístěním v péči důvěryhodné osoby** (§ 50 ZSM)
- ZSM nehovoří o náhradě vazby předběžným opatřením ve smyslu § 73 odst. 1 písm. d) TŘ

Odchyłky u vazby mladistvého

- náhrada vazby mladistvého jeho umístěním v péči důvěryhodné osoby dle § 50 ZSM:
- jen u mladistvých
- ve vztahu ke kterémukoli vazebnímu důvodu
- nutnost písemného závazku důvěryhodné osoby
- nutnost souhlasu mladistvého a jeho písemného závazku stran plnění stanovených podmínek
- možnost určení jiné důvěryhodné osoby nebo přijetí jiného opatření nahrazujícího vazbu

Rozšíření druhů zvláštních způsobů řízení u mladistvých

- odstoupení od trestního stíhání dle § 70 - § 71 ZSM:
- jen u provinění s horní hranicí trestní sazby nepřevyšující 3 roky
- z důvodu chybějícího veřejného zájmu na dalším stíhání mladistvého
- hledisko přiměřenosti a vhodnosti
- jen není-li trestní stíhání účelné
- není-li potrestání nutné k odvrácení mladistvého od páchaní dalších provinění

= podmínky je třeba splnit kumulativně

(zejména pokud mladistvý vykonal vhodný probační program nebo zcela či zčásti nahradil poškozenému proviněním způsobenou škodu)

- v přípravném řízení rozhoduje státní zástupce, v řízení před soudem soud pro mládež
- poškozený nemá právo stížnosti pro usnesení o odstoupení od trestního stíhání
- v trestním stíhání se pokračuje, pokud mladistvý do 3 dnů ode dne oznámení usnesení prohlásí, že na projednání věci trvá (*poté lze rozhodnout pouze o vině, nikoli o uložení trestního opatření*)
- v Rejstříku trestů se eviduje jako skutečnost významná pro trestní řízení (*neobjeví se ve výpisu z evidence RT, ale pouze v opisu*)

- další druhy odklonů:

1. **schválení narovnání** (*shodně jako u dospělých dle § 309 až § 314 TŘ*)
2. **podmíněné zastavení trestního stíhání** (*shodně jako u dospělých dle § 307 až § 308 TŘ – pouze jediná odchylka dle § 69 odst. 2 ZSM, a to při stanovení délky zkušební doby PZTS, jestliže se mladistvý zavázal zdržet se určité činnosti nebo složit peněžitou částku státu na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti – zde zkušební doba činí 6 měsíců až 3 roky, zatímco u dospělého činí až 5 let XXX v ostatních případech PZTS může zkušební doba činit shodně u dospělých i mladistvých 6 měsíců až 2 roky; při ponechání PZTS v platnosti možnost prodloužení zkušební doby až o 1 rok – celková doba nesmí překročit 3 roky XXX u dospělých lze zkušební dobu prodloužit až o 2 roky s tím, že celková doba nesmí překročit 5 let)*)
3. **podmíněné odložení podání návrhu na potrestání** (*shodně jako u dospělých dle § 179g a § 179h TŘ; při ponechání POPNnP v platnosti možnost prodloužení zkušební doby až o 1 rok – celková doba nesmí překročit 3 roky XXX u dospělých lze zkušební dobu prodloužit až o 2 roky s tím, že celková doba nesmí překročit 5 let)*)

Opatření ukládaná mladistvým

- výchovná opatření (viz § 15 - § 20 ZSM)
- ochranná opatření (viz § 21 - § 23 ZSM)
- trestní opatření (viz § 24 - § 35 ZSM)

= možná kumulace

Výchovná opatření

- viz § 15 - § 20 ZSM
- výchovná opatření lze uložit :
  1. vedle trestních opatření a ochranných opatření
  2. samostatně při upuštění (podmíněném upuštění) od uložení trestního opatření
  3. v rámci odklonů
  4. již v průběhu trestního řízení ještě před rozhodnutím soudu o vině (*jen se souhlasem mladistvého; je-li souhlas odvolán, výkon výchovného opatření musí být ukončen; opatření trvá nejdéle do pravomocného skončení trestního stíhání*)
  5. v přípravném řízení o jejich uložení rozhoduje státní zástupce, v řízení před soudem soud
- nahrazují přiměřená omezení a přiměřené povinnosti podle TZ a TŘ
- podle TZ je lze uložit i osobám ve věku blízkém věku mladistvého (v rámci alternativních trestů)
- trvají po současně stanovenou zkušební dobu, jinak je lze uložit nejdéle na dobu 3 let (*jsou-li ukládána samostatně nebo vedle jiného výchovného nebo ochranného opatření*)
- možnost zrušení nebo změny výchovného opatření

Výchovná opatření

- druhy **výchovných opatření:**

1. **dohled probačního úředníka** (§ 16 ZSM)
2. **probační program** (§ 17 ZSM = *probační programy poskytované PMS + další ministrem spravedlnosti schválené probační programy = dohled na výkon programu zajišťuje středisko PMS podle bydliště mladistvého*)
3. **výchovné povinnosti** (§ 18 ZSM)
4. **výchovná omezení** (§ 19 ZSM)
5. **napomenutí s výstrahou** (§ 20 ZSM = *soud pro mládež a v přípravném řízení SZ mladistvému v přítomnosti jeho zákonného zástupce nebo opatrovníka důrazně vytkne protiprávnost jeho činu a upozorní jej na možné důsledky, pokud by v budoucnu páchal další TČ + je-li to vhodné a účelné, může soud a v přípravném řízení SZ po napomenutí mladistvého s výstrahou současně požádat zákonné zástupce, opatrovníka, pěstouna, jinou osobu, již byl mladistvý svěřen do péče, školu, jejímž je mladistvý žákem, nebo školské zařízení, ve kterém mladistvý žije, aby na mladistvého vhodně výchovně působili použitím výchovných prostředků a opatření podle zvláštních právních předpisů – soud pro mládež/SZ si předem vyžádá jejich stanovisko + o použitém opatření nebo výchovném prostředku a jeho výsledku tyto osoby či instituce následně vyrozumí soud pro mládež/SZ – na mladistvého se poté hledí, jako by nebyl odsouzen)*)

Výchovná opatření

- od 01.01.2022 nově možnost zrušení přiměřených omezení nebo povinností, výchovných opatření nebo dohledu PMS již v průběhu zkušební doby podmíněného upuštění od uložení trestního opatření, PO, PP z VTOS, TODV, TOOPP, trestního opatření zákazu pobytu nebo PZTS (*pokud mladistvý odsouzený vede řádný život a prokázal polepšení – nejdříve po výkonu zákonem stanovené části trestního opatření – délka zkušební doby, délka DV, počet hodin OPP apod. se tímto nemění !!!*)
- mladistvý odsouzený musí k návrhu připojit kladné stanovisko PMS, vykonává-li kontrolu tohoto přiměřeného omezení nebo povinnosti, výchovného opatření nebo dohled – *jinak předseda senátu o návrhu nerozhoduje a vrátí jej mladistvému odsouzenému s poučením o nutnosti připojit stanovisko PMS*

Ochranná opatření

- druhy **ochranných opatření**:
  1. **ochranné léčení** (§ 99 TZ a § 351 - § 353 TŘ; *OL ústavní trvá max. 2 roky od zahájení jeho výkonu + možnost prodloužení až o další 2 roky, a to i opakovaně - rozhodnutí činí OS, v jehož obvodu se nachází zdravotnické zařízení, kde se OL fakticky vykonává*)
  2. **zabezpečovací detence** (§ 100 TZ a § 354 - § 357 TŘ; *u mladistvého každých 6 měsíců od započetí výkonu ZD povinný přezkum, zda i nadále trvají důvody pro její další pokračování – rozhodnutí činí OS, v jehož obvodu se nachází detenční ústav, v němž se ZD vykonává*)
  3. **zabrání věci nebo náhradní hodnoty** (§ 101 - § 102 TZ a § 358 TŘ)
  4. **zabrání části majetku** (§ 102a TZ, § 358a - § 358b TŘ)
  5. **ochranná výchova** (§ 22 - § 23 a § 81 – 87 ZSM)
- **ochranná opatření lze uložit**:
  1. vedle trestních opatření a výchovných opatření
  2. samostatně

Ochranná opatření

- ochranná výchova :
- lze uložit jen mladistvému
- o uložení rozhoduje soud pro mládež, jestliže nestačí uložení výchovných opatření a současně :
  1. o výchovu mladistvého není náležitě postaráno
  2. dosavadní výchova mladistvého byla zanedbána
  3. prostředí, v němž mladistvý žije, neposkytuje záruku jeho náležité výchovy
- trvá, dokud to vyžaduje její účel, nejdéle do 18. roku věku mladistvého
- možnost prodloužení do 19. roku věku mladistvého (*v zájmu mladistvého*)
- stanovení probačního dohledu nad mladistvým do doby, než bude zahájen výkon ochranné výchovy

- možnost upuštění od výkonu ochranné výchovy (*ještě před zahájením jejího výkonu*)
- možnost přeměny v ústavní výchovu
- výkon ve výchovných zařízeních, popř. v diagnostickém ústavu
- o propuštění z ochranné výchovy rozhoduje okresní soud pro mládež, v jehož obvodu se nachází výchovné zařízení, kde se výchova vykonává
- možnost podmíněného umístění mladistvého mimo výchovné zařízení (*popř. za současného vyslovení dohledu PMS nad mladistvým – pokud se mladistvý nechová řádně, soud pro mládež podmíněné umístění mimo výchovné zařízení zruší*)

Trestní opatření

- druhy trestních opatření (§ 24 - § 33 a § 75a – 79 ZSM):
  1. obecně prospěšné práce
  2. peněžité opatření – *od 01.10.2020 vypuštěn institut náhradního trestního opatření – při nezaplacení PTO přeměna na TOOS (každá zcela nezaplacená částka odpovídající 1 denní sazbě = 1 den OS)*
  3. peněžité opatření s podmíněným odkladem výkonu
  4. propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty
  5. zákaz činnosti
  6. zákaz držení a chovu zvířat – *na dobu max. 5-ti let (zavedeno novelou ZSM od 01.06.2020)*
  7. vyhoštění
  8. domácí vězení
  9. zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce
  10. podmíněné odsouzení
  11. podmíněné odsouzení s dohledem
  12. odnětí svobody nepodmíněné

Trestní opatření

- mladistvému nelze uložit:
  1. zákaz pobytu
  2. propadnutí majetku
  3. ztrátu čestných titulů a vyznamenání
  4. ztrátu vojenské hodnosti
- možnost uložení úhrnného, souhrnného nebo společného trestního opatření
- při ukládání trestního opatření odnětí svobody dochází ke snížení trestních sazeb stanovených v TZ na polovinu (*max. 1 až 5 let s možností výjimečného trestního opatření, které činí 5 až 10 let odnětí svobody*)
- možnost uložení trestního opatření odnětí svobody pod dolní hranicí trestní sazby bez omezení uvedeného v § 58 odst. 4 TZ
- oddělený výkon nepodmíněného odnětí svobody ve zvláštním typu věznice (*u mladistvých do 19. roku věku odděleně od ostatních odsouzených*)

Trestní opatření

- jednotná **promlčecí doba** u trestního opatření = 5 let; u výjimečné trestního opatření odnětí svobody = 10 let (§ 34 ZSM) **XXX** u dospělého činí doba promlčení výkonu trestu 5, 10, 20 a 30 let podle závažnosti uloženého trestu
- **zahlázení odsouzení** (§ 35 a § 88 ZSM):
- u odnětí svobody do 1 roku je odsouzení zahlázeno automaticky výkonem tohoto trestního opatření
- u ostatních trestních opatření odnětí svobody rozhoduje o zahlázení odsouzení soud pro mládež bezprostředně po jejich výkonu
- o zahlázení odsouzení rozhoduje soud pro mládež, který ve věci rozhodoval v I. stupni – i bez žádosti odsouzeného !!!
- osvědčením při podmíněném propuštění z VTOS dochází automaticky k zahlázení odsouzení
- u ostatních druhů trestních opatření dochází k zahlázení odsouzení automaticky, a to okamžikem jejich výkonu

Upuštění od uložení trestního opatření

- viz § 11 - § 14 ZSM
- podmínky postupu:
  1. pouze u provinění s horní hranicí trestní sazby do 5 let
  2. mladiství spáchání činu lituje a projevu účinnou snahu po nápravě
  3. pouhé projednání věci před soudem bude dostačující **nebo**
  4. mladistvý se dopustil činu z omluvitelné neznalosti právních předpisů **nebo**
  5. soud přijme záruku za nápravu mladistvého nebo
  6. mladistvý provinění spáchal ve stavu vyvolaném duševní poruchou a současně je ukládána detence nebo ochranné léčení **nebo**
  7. je-li ukládáno výchovné nebo ochranné opatření a trestního opatření již není třeba
- v rámci vyřízení věci může soud mladistvého napomenout nebo požádat zákonné zástupce, opatrovníka, pěstouna, jinou osobu, jíž byl mladistvý svěřen do péče, školu, jejímž je mladistvý žákem, nebo školské zařízení, ve kterém mladistvý žije, aby na mladistvého vhodně výchovně působili použitím výchovných prostředků a opatření podle zvláštních právních předpisů – *soud pro mládež si předem vyžádá jejich stanovisko + o použitém opatření nebo výchovném prostředku a jeho výsledku tyto osoby či instituce následně vyrozumí soud pro mládež*

- možnost podmíněného upuštění od uložení trestního opatření – viz § 14 ZSM:
- zkušební doba až 1 rok
- možné uložení výchovných a ochranných opatření
- možné vyslovení dohledu nad mladistvým
- možnost ponechání podmíněného upuštění od uložení trestního opatření v platnosti + stanovení dohledu nebo prodloužení zkušební doby až o 1 rok nebo uložení dalších výchovných opatření
- rozhodování o osvědčení/fikce osvědčení

Řízení ve věcech dětí mladších patnácti let

- viz § 89 – 96 ZSM
- absence trestní odpovědnosti
- možnost uložení opatření potřebného k nápravě dítěte soudem pro mládež – na návrh státního zástupce (*jiná osoba není k návrhu oprávněna, ale může dát soudu pro mládež podnět a ten poté zahájí řízení z úřední povinnosti*) nebo i bez návrhu
- subsidiární užití OSŘ, ale i TŘ !!!
- do 30.06.2024 povinné zastoupení opatrovníkem (*mohl jím být jen advokát*) **XXX od 01.07.2024** povinné zastoupení právním zástupcem (*zvoleným nebo soudem ustanoveným*) kterým může být jen advokát **XXX** *nemožnost substituce advokátním koncipientem nebo zaměstnancem advokáta; při ustanovení se využije daným soudem vedený pořadník advokátů pro ustanovení obhájce v TŘ – na žádost advokáta se v pořadníku uvede, zda se specializuje na řízení ve věcech dětí mladších 15 let (tito advokáti jsou ustanovováni dětem mladším 15 let přednostně; jinak se postupuje dle abecedního pořadí)*
- zvolený právní zástupce = samotným dítětem, pokud již dovršilo patnáctý rok věku, jinak jeho zákonným zástupcem nebo opatrovníkem, event. příbuzným v pokolení přímém, sourozencem nebo osvojitelem **XXX** ustanovený právní zástupce soudem z pořadníku pro ustanovení obhájce v TŘ (*právní zástupce působí až do dovršení osmnáctého roku věku dítěte + možnost ponechání právního zástupce dítěti soudem nebo SZ s přihlédnutím k dosaženému stupni jeho rozumové a mravní vyspělosti a okolnostem případu až do dovršení jednadvaceti let věku; jinak zastoupení trvá do skončení věci, tj. i po nabytí zletilosti dítěte; náklady spojené s jeho odměnou hradí stát – možné výjimky, kdy náklady hradí dítě nebo jeho zákonný zástupce*)
- jednání soudu je neveřejné
- o uložení opatření soud rozhodne rozsudkem
- o zmítnutí návrhu státního zástupce, o zastavení řízení, o upuštění od uložení opatření, o změně nebo zrušení opatření soud rozhoduje usnesením

Řízení ve věcech dětí mladších patnácti let

- **POZOR** na významnou novelu ZSM provedenou zákonem č. 165/2024 Sb., s účinností od 01.07.2024
- nově se např. rozlišují 3 fáze řízení, a to:
  - 1) fáze objasňovací = odhalení a zjištění skutečností důvodně nasvědčujících tomu, že byl spáchán čin jinak trestný a že se jej dopustilo dítě mladší 15 let - na postup OČTŘ v této fázi řízení se přiměřeně použijí vybraná ustanovení TŘ = např. o nutné obhajobě, o právech a povinnostech obhájce, o oprávnění poškozeného; o dožádání, o protokolaci, o podání apod.;
  - 2) fáze návrhová = ověření toho, zda je nezbytné, aby SZ podalo soudu pro mládež návrh na uložení některého ze zákonných opatření dle ZSM dítěti mladšímu 15 let - na postup SZ se užije zákon o SZ; na počítání lhůt, na doručování a na rozhodování o náhradě nákladů za právní zastoupení se užije TŘ XXX na postup soudu se užije o. s. ř.;
  - 3) fáze soudní = řízení před soudem pro mládež - na postup SZ a soudu pro mládež se užije o. s. ř.

Řízení ve věcech dětí mladších patnácti let

- druhy opatření (§ 93 ZSM):

1. výchovná povinnost
  2. výchovné omezení
  3. napomenutí s výstrahou
  4. zařazení dítěte do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče
  5. dohled probačního úředníka
  6. ochranná výchova (*dříve uložena obligatorně při spáchání činu, za který lze dle TZ uložit výjimečný trest a dítě čin spáchalo v době mezi 12. a 15. rokem svého věku XXX od 01.07.2024 je ochranná výchova v tomto případě ukládána ZPRAVIDLA, tedy nikoli obligatorně*)
  7. ochranné léčení
- = možnost kumulace jednotlivých druhů opatření

Děkuji za pozornost.